

Національний університет
водного господарства та природокористування

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО
ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Кафедра менеджменту

06-08-53

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до виконання практичних робіт
з дисципліни “Управління природоохоронною діяльністю”
студентами денної форми навчання спеціальності
8.03060103 “Менеджмент природоохоронної діяльності”**

Рекомендовано методичною
комісією галузі знань
0306 «Менеджмент і
адміністрування»
Протокол № 7
від «28» січня 2014 р.

Рівне - 2014

Методичні рекомендації до виконання практичних занять з дисципліни “Управління природоохоронною діяльністю” студентами денної форми навчання спеціальності 8.03060103 “Менеджмент природоохоронної діяльності” / Скрипчук П.М., Судук О.Ю., Андрійцьо А.Ю. – Рівне: НУВГП, 2014. –39с.

Упорядники:

Скрипчук П.М., д.е.н., професор кафедри менеджменту.

Судук О.Ю., к.с.-г.н., старший викладач кафедри менеджменту....

Андрійцьо А.Ю., здобувач кафедри менеджменту

Відповідальний за випуск: Кожушко Л.Ф., д.т.н., професор, завідувач кафедри менеджменту.

ЗМІСТ

Практична робота №1. Визначення розміру відшкодування шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів.....	3
Практична робота №2. Визначення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об’єктів природно-заповідного фонду України.....	7
Практична робота №3. Визначення такс для обчислення розміру збитків, заподіяних лісовому господарству.....	17
Практична робота №4. Вивчення методики розрахунку розміру відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормових викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.....	25
Практична робота №5. Значення розміру відшкодування шкоди, заподіяної незаконним добуванням або знищенням диких звірів і птахів.....	32
Список рекомендованої літератури.....	38

©Скрипчук П.М., Судук О.Ю.,

Андрійцьо А.Ю., 2014

© НУВГП, 2014

ПРАКТИЧНА РОБОТА №1

Визначення розміру відшкодування шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів

Мета роботи: Набуття навичок у практичному застосуванні такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням та іншим об'єктам у межах міст і населених пунктів.

Кабінет Міністрів України затвердив такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної підприємствами, установами, організаціями та громадянами зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів внаслідок знищення або пошкодження дерев і чагарників, знищення або пошкодження газонів і квітників, а також використання не за призначенням парків, скверів, гідропарків, інших озелених та земельних ділянок, відведених для їх створення, а також за самовільний заїзд та проїзд на них транспортних засобів, засмічення водойм та їх територій. Згідно Постанови Кабінету Міністрів від 28 грудня 2001 р. № 1787:

1. *Розрахунок збитків за знищення або пошкодження дерев і чагарників.*

Таблиця 1.1

Такси для обчислення розміру шкоди, грн.

Діаметр дерева (у корі) біля шийки кореня, см	За кожне дерево, знищене або пошкоджене до ступеня припинення росту	За кожне дерево пошкоджене до ступеня неприпинення росту
1	2	3
До 6	80	40
6,1 – 10	115	55
10,1 – 14	150	70
14,1 – 18	185	90
18,1 – 22	220	110
22,1 – 26	300	150
26,1 - 30	400	200
34,1 – 38	660	320
38,1 – 42	760	380
42,1 – 46	920	460
46,1 – 50	1120	560

1	2	3
За кожен сантиметр діаметра понад 50 см	40	20
За кожен кущ красиво квітучого, вічнозеленого хвойного чагарника та троянд	50	25
За кожен кущ чагарника, висадженого в огорожі	50	25

Особливості застосування обчислення розміру шкоди

Розмір шкоди, заподіяної внаслідок знищення або пошкодження до ступеня припинення росту таких дерев та чагарників декоративних і цінних порід: смереки (ялини) колючої, ялиці, псевдотсуги, модрина, туї, сосни Веймутова, ельдарської, піцундської і румелійської, дерев і чагарників родини кипарисових, кедрів усіх видів, секвої вічнозеленої, метасеквої, береки, катальпи, самшиту, платана, дуба австрійського і пухнастого, лавра, іудиного дерева, лавровишні, липи американської, магнолії, бархату амурського, горіхоплідних, софори, фотинії, прищеплених видів і форм деревних і чагарникових рослин, обчислюється за цією такою, збільшеною у два рази.

Розмір шкоди, заподіяної внаслідок знищення або пошкодження до ступеня припинення росту та неприпинення росту хвойних та вічнозелених рослин у грудні – січі обчислюється за цією такою, збільшеною у 4 рази.

У разі привласнення буреломних, вітровальних і зрубаних дерев, а також самовільної рубки сухостійких дерев шкода обчислюється у розмірі як за кожне дерево, пошкоджене до ступеня неприпинення росту, передбаченому цією такою, зменшеною у 2 рази.

До категорії пошкоджених до ступеня неприпинення росту належать дерева з обломом вершин або обшморгом крони від $\frac{1}{3}$ до $\frac{1}{2}$ її довжини, обдиром кори від 10 до 30 % периметра стовбура незалежно від його довжини за висотою стовбура, обдиром та

обломом скелетних коренів від $\frac{1}{4}$ до $\frac{1}{2}$ периметра стовбура, обламаними, обрубаними, обрізаними боковими гілками, а також дерева, що мають нахил, спричинений дією антропогенних факторів, до 30 % від вертикальної осі, без відриву коренів.

До категорії пошкоджених до ступеня припинення росту належать дерева з переломом стовбура, обдиром кори понад 30 % його периметра незалежно від довжини за висотою стовбура, а також повалені дерева та ті, що мають нахил, спричинений дією антропогенних факторів, більше 30 % від вертикальної осі, зрубані та викорчовані чагарники.

До категорії знищених належать дерева та чагарники, зрубані без спеціального на те дозволу або за дозволом, але не на ті дерева і чагарники, не на тих ділянках, не в тій кількості, що передбачено дозволом.

Дія цієї такси не поширюється на культурні плодіві дерева та чагарники, що зростають на земельних ділянках, переданих у власність або наданих у користування для індивідуального житлового і дачного будівництва, ведення особистого підсобного господарства та колективного садівництва.

2. *Розрахунок збитків за знищення або пошкодження газонів і квітників.*

Таблиця 1.2.

Такси для обчислення розміру шкоди, грн.

Газони, квітники	За знищення газонів і квітників, грн.	За пошкодження газонів і квітників, грн.
Газони (за 1 кв.метр): партерні	34	17
звичайні	17	10
лугові	17	8
2. Кітники (за 1 кущ або 1 цибулину):		
півонії, жоржини	17	10
оранжерейні(горщиківі)	17	10
цибулинні або бульбоцибулинні	10	5
інші багаторічні квіти, що зимують та не зимують у ґрунті	7	3

Особливості застосування обчислення розміру шкоди

У разі самовільного зрізання квітів розмір шкоди обчислюється

за ринковими цінами на квіти, збільшеними у 10 разів.

Під самовільним зрізанням квітів слід розуміти їх зрізання без спеціального на те дозволу або за наявності дозволу, але не тих квітів, не на тих площах, ділянках, не в тій кількості, що передбачено дозволом.

Під пошкодженням газонів і квітників слід розуміти дії, що спричинили відмирання трав'яного покриву чи квіток та їх коріння обсягом до 50 % пошкодженої площі газону або квітника, а також їх забруднення, засмічення, витоптування, розміщення городів.

Під знищенням газонів і квітників слід розуміти дії, що спричинили відмирання трав'яного покриву чи квіток та їх коріння обсягом 50,1 % пошкодженої площі газону або квітника

3. *Розрахунок збитків, заподіяних паркам, скверам, гідропаркам, іншим об'єктам озеленення загального використання у межах населених пунктів.*

Таблиця 1.3.

Обчислення такси за завдану шкоду

Вид порушення	Такса, грн.
1	2
1. Використання не за призначенням парків, скверів, гідропарків, інших озелених та земельних ділянок, відведених для їх створення (за 1 м ²) під:	
розміщення об'єктів будівництва	30
розміщення садів і городів	10
сінокосіння	5
розведення багаття	20
розміщення торговельних рундуків, тентів, рекламних щитів	20
складування будь-яких матеріалів	15
копання траншеї, каналів, ям тощо	30
влаштування загат та водойм	20
влаштування автостоянок	10
засипання водойм	30
2. Проїзд та заїзд одиниці транспортного засобу:	
мопеда, мотоцикла, моторолера	20
легкового автомобіля, мікроавтобуса, пікапа	30

1	2
автобуса, вантажного автомобіля	50
спеціальної важкої транспортної техніки	60
техніки на гусеничному ході	80
гужового транспорту	10
3. Влаштування сміттєзвалищ (за 1 м ² площі)	30
4. Випалювання рослинності (за 1 м ² площі)	20
5. Випасання худоби (за 1 голову): ВРХ, коней	15
кіз, овець	20
6. Засмічення водойм (за 1 м ² водного дзеркала)	20

Запитання і завдання для самостійної роботи

1. Розрахувати розмір шкоди, заподіяної громадянином В внаслідок знищення (незаконно зрубано) 4 дерев діаметром відповідно: 5; 15; 23; 37 в грудні 2013 року.

2. Розрахувати розмір шкоди, заподіяної забрудненням паливно-мастильними матеріалами 0,3 га території парку.

3. Які особливості застосування обчислення розміру шкоди, завданої:

- а) зеленим насадженням в межах населених пунктів;
- б) квітникам і газонам в межах міст.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

Визначення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

Мета роботи: навчити студентів застосовувати на практиці такси для обчислення розміру відшкодування шкоди природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) України.

Загальні теоретичні поняття

Відповідно до статті 65 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» і з метою забезпечення збереження природних комплексів територій та об'єктів ПЗФ Кабінет Міністрів постановою № 521 від 21.04.1998 р. затвердив такси для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної природним комплексам

територій та об'єктів ПЗФ юридичними і фізичними особами внаслідок:

- незаконної рубки або пошкодження деревних видів рослин і таких, що мають здерев'яніле стебло, до ступеня припинення і неприпинення росту;
- знищення або пошкодження лісових культур, молодянку природного походження, самосіву на площах, призначених для лісовідновлення, сіянців і саджанців у розсадниках та на плантаціях, газонів, квітників і трав'яного покриву;
- незаконного збору (або знищення) дикорослих нижчих і вищих трав'янистих рослин, їх квітів і плодів, ягід, горіхів, лікарської та технічної сировини, живиці та інших деревних соків, лісової підстилки, другорядних лісових матеріалів, грибів;
- незаконного добування чи знищення тварин, пошкодження або знищення їх жител, місць перебування і розмноження;
- пошкодження карстово-спелеологічних, геологічних та гідрологічних об'єктів;
- проїзду транспорту, польоту та посадки літальних апаратів;
- самовільного використання їх земель;
- знищення або пошкодження інформаційно-охоронних та інших знаків;
- знищення або пошкодження осушувальних каналів, дренажних і протиерозійних систем, шляхів, рекреаційних об'єктів та інших споруд.

За непередбачені в затверджених цією постановою таксах порушення правил відпуску деревини на пні під час здійснення лісгосподарських заходів у межах територій та об'єктів ПЗФ застосовуються майнові стягнення, затверджені постановою Кабміну України від 16 березня 1993 р. № 188, збільшені у 1,5 рази. Дія цієї постанови не поширюється на господарські зони національних природних парків та зони антропогенних ландшафтів біосферних заповідників, а також на види рослин і тварин, занесені до Червоної книги України.

1) Такса для обчислення розміру відшкодування збитків, заподіяних природним комплексам територій та об'єктів ПЗФ внаслідок незаконної рубки або пошкодження дерев до ступеня припинення росту.

Такси для обчислення розміру відшкодування збитків

Діаметр дерева, см	Оцінка заподіяної шкоди,	
	степова зона	інші зони
до 10,0	17	15
10,1-14,0	29	26
14,1-18,0	74	68
18,1-22,0	151	138
22,1-26,0	266	243
26,1-30,0	419	384
30,1-34,0	561	515
34,1-38,0	714	655
38,1-42,0	877	804
42,1-46,0	1040	954
46,1-50,0	1204	1103
За кожний сантиметр діаметра понад 50	40	35
За кожний куц чагарника, ліани	45	38

Особливості застосування обчислення розміру збитків:

За незаконну порубку або пошкодження до ступеня припинення росту самшиту, кипариса, айланта, платана, горіхів усіх видів, а також хвойних молодих дерев (віком до 41 року) в грудні-січні, будь-яких деревних порід, що зростають на територіях ботанічних садів, дендрологічних і зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва розмір відшкодування обчислюється за цією такою, збільшеною у три рази.

За незаконну порубку або пошкодження до ступеня припинення росту окремих дерев, що є ботанічними пам'ятками природи, розмір відшкодування нараховується за цією такою, збільшеною у три рази.

У разі привласнення буреломних, вітровальних дерев, а також самовільної рубки сухостійних дерев розмір відшкодування обчислюється за цією такою, зменшеною у два рази.

Відшкодування за пошкодження лісовкритих земель і територій зелених насаджень у межах ПЗФ шляхом забруднення хімічними речовинами, паливно-мастильними матеріалами, промисловими, сільськогосподарськими, комунально-побутовими стоками чи

відходами, зміни гідрологічного режиму (затоплення, осушення), підпалу, незаконного розорювання нараховується з розрахунку 30 тис. грн. - у степовій зоні, 25 тис. грн. в інших зонах за один гектар пошкоджених угідь.

2). Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної природним комплексам територій та об'єктів ПЗФ підприємствами, установами, організаціями та громадянами незаконною рубкою дерев і чагарників до ступеня неприпинення росту

Таблиця 2.2

Такси для обчислення розміру відшкодування збитків

Діаметр дерева на висоті пенька у корі, см	Оцінка заподіяної шкоди,	
	степова зона	інші зони
до 10,0	5	4
10,1-14,0	10	9
14,1-18,0	23	21
18,1-22,0	49	45
22,1-26,0	84	77
26,1-30,0	123	112
30,1-34,0	166	152
34,1-38,0	215	197
38,1-42,0	265	243
42,1-46,0	306	281
46,1-50,0	347	318
За кожний сантиметр діаметра понад	11	10
За кожний куш чагарника, ліани	11	10

Особливості застосування обчислення розміру збитків:

За пошкодження самшиту, кипариса, айланта, платана, горіхів усіх видів, а також хвойних дерев у грудні-січні, будь-яких деревних порід, що зростають на територіях ботанічних садів, дендрологічних і зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва розмір відшкодування обчислюється за цією таксою, збільшеною у два рази.

За пошкодження до ступеня неприпинення росту окремих дерев, що є ботанічними пам'ятками природи, розмір відшкодування нараховується за цією таксою, збільшеною у три рази.

3). Розрахунок збитків, заподіяних природним комплексом територій та об'єктів ПЗФ внаслідок знищення або пошкодження лісових культур, насаджень і молодняку природного походження та самосіву на землях, призначених для лісовідновлення та лісорозведення, сіянців і саджанців у розсадниках та на плантаціях, газонів і квітників.

Таблиця 2.3

Такса для обчислення розміру відшкодування збитків

Об'єкти рослинного світу	Оцінка заподіяної шкоди, грн.	
	степова зона	інші зони
Лісові культури, молодняк природного походження, самосів: віком до 5 років (за 1 га)	15000	12000
віком від 6 до 10 років (за 1 га)	18000	15000
<i>для всіх зон</i>		
У розсадниках: сіянці (за 1 га)	6730	
саджанці основних лісових порід до 3 років, (за 1000 екземплярів)	262	
саджанці плодкових, декоративних і технічних порід (за 1 екземпляр)	12	
На плантаціях: садженці	38	
газони (за 1 кв.м): партерні	21	
звичайні	17	
лугові	13	
квітники (за 1 куц або цибулину): півонії, жоржини	11	
оранжерейні (горщиківі)	9	
цибулинні або бульбоцибулинні	7	
інші багаторічні квіти, які зимують та не зимують у ґрунті	6	

Розмір відшкодування шкоди, заподіяної знищенням або пошкодженням молодняку природного походження, лісових культур і самосіву віком понад 10 років, обчислюється за таксами, зазначеними в таблицях 3.1, 3.2.

Розмір відшкодування шкоди за самовільне зрізання квітів

обчислюється за ринковими цінами на них, збільшеними у десять разів.

4. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної територіям та об'єктам ПЗФ внаслідок сінокосіння і випасання худоби без спеціального на те дозволу.

Таблиця 2.4

Такси для обчислення розміру шкоди

Вид завданої шкоди	Розмір заподіяної шкоди, грн.
1	2
1. У разі самовільного сінокосіння (за 1 га): на сіножаттях і пасовищних угіддях: сіяні трави	680
природні трави	1000
на землях поза межами сіножатей і пасовищних угідь.	3000
2. У разі самовільного випасання худоби (за кожну голову): на сіножаттях і пасовищних угіддях: ВРХ і коней	30
молодняка ВРХ, коней та кіз	15
на землях поза межами сіножатей і пасовищних угідь: ВРХ і коней	45
молодняка ВРХ і коней	20
кози	30

Особливості застосування обчислення розміру збитків:

У разі коли самовільним сінокосінням і випасанням худоби знищені або пошкоджені лісові культури, молодняк природного походження чи самосів, розмір відшкодування обчислюється за цією таксою і, одночасно, за таксою, зазначеною в таблиці 3.3.

Відшкодування за пошкодження земель (крім лісовкритих і територій зелених насаджень) у межах ПЗФ шляхом забруднення хімічними речовинами, пально-мастильними матеріалами, промисловими, сільськогосподарськими та комунально-побутовими стоками і відходами, незаконного розорювання, заліснення, зміни гідрологічного режиму (затоплення, осушення), підпалу, дій, що

привели до ерозії ґрунту, нараховується з розрахунку 20 тис. грн./га пошкоджених угідь.

5. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної природним комплексам територій та об'єктів ПЗФ підприємствами, установами, організаціями та громадянами внаслідок самовільної заготівлі недеревинних рослинних ресурсів без спеціального дозволу.

Таблиця 2.5

Такси для обчислення розміру шкоди

Показники	Розмір заподіяної шкоди, грн.
1	2
1. Водорості: філофора, цистозіра, бородата (за 1 кг)	15
2. Лишайники, мохи (за 1 дм ² субстрату)	9
3. Плауно- і папоротеподібні (за 1 рослину)	9
4. Квіткові травянисті рослини: наземні (крім бурянів)	8
водні	10
5. Заготівля очерету (за 0,01 га)	25
6. Випалювання сухої водно-болотної рослинності (за 1 га)	20000
7. Заготівля грибів (за 1 плодове тіло)	5
8. За заготівлю ягід, плодів (за 1 кг)	25
9. За заготівлю сировини дикорослих, технічних, лікарських видів рослин, (за 1кг с.п.в.): кореневища і коріння	27
квіти, бруньки	85
кора	50
трава	75
листя, пагони, нарості	30
плоди	27
10. Заготівля технічної сировини (за 1 кг)	85
11. Заготівля живиці та інших деревних соків (за 1 підсочене дерево)	шестикратна таксова вартість деревини підсоченого дерева

1	2
12. Збір лісової підстилки (за 1 м ²), заготівля другорядних лісових матеріалів (пнів, лубу, кори, деревної зелені)	за діючою закупівельною ціною збільшеною у 7 разів
13. Збір лісової підстилки (за 1 м ²)	10

Особливості застосування обчислення розміру збитків:

Розмір відшкодування за кілограм сухої сировини обчислюється за цією такою на відповідну сировину, збільшеною у два рази.

6. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної природним комплексам територій та об'єктів ПЗФ внаслідок проїзду транспорту, посадки вертольотів та малих літальних апаратів на заповідну територію в місцях, де це заборонено чинним законодавством.

Таблиця 2.6

Такси для обчислення розміру шкоди

Вид транспорту	Оцінка заподіяної шкоди, грн.
<i>За кожну одиницю транспорту:</i>	
мопеди, мотоцикли і моторолери	25
легкові автомобілі, мікроавтобуси, пікапи	40
автобуси, вантажні автомобілі	55
спеціальна важка техніка	75
техніка на гусечному ході	85
гужовий транспорт, човни	10
малотоннажні плавзасоби з двигунами:	
завдовжки до 7 м	20
від 7 до 15 м	30
більше 15 м	50
Причалювання плавзасобів до берега в межах територій та об'єктів ПЗФ	17
Проліт літальних апаратів: літаків нижче 2 км, вертольотів та МЛА вище 200 м	1000
вертольотів та МЛА нижче 200 м	1500
Посадка вертольотів та МЛА на заповідну територію	2000

7. Такса для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної

Таблиця 2.7

Такси для обчислення розміру шкоди

Вид порушення	Оцінка заподіяної шкоди, грн.
Самовільне використання земельних ділянок під (за 1 м ²): будівництво постійної споруди	200
будівництво тимчасової споруди	70
розробку корисних копалин	170
копання траншей, ям тощо	25
складування будь-яких матеріалів	34
влаштування сміттєзвалищ	51
використання під садово-городні ділянки (100 м ²)	300
побутове забруднення території	3
розміщення, тентів, рекламних щитів тощо (1 м ²)	17
огороження територій	10
влаштування автостоянок (для 1 машини)	30

8. Такса для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної природним комплексам територій та об'єктів ПЗФ внаслідок знищення або пошкодження інформаційно-охоронних та інших знаків

Таблиця 2.8

Такси для обчислення розміру шкоди

Вид лісогосподарських і відмежувальних знаків	Розмір заподіяної шкоди, грн.
1	2
Інформаційно-охоронні, межові охоронні знаки, інформаційні щити	390
Стовпи межові та квартальні	390
Стовпи візирні, господарські (на ділянках лісосік, лісових культур, сінокосів, пробних площ, пасовищ тощо)	120

1	2
Шлагбауми	1150
Монументальні знаки-пам'ятники	у розмірі трикратної вартості витрат на відновлення

9. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами знищенням або пошкодженням лісоосушувальних каналів, дренажних систем та шляхів.

Таблиця 2.9

Такса для обчислення розміру шкоди

Види каналів, систем, шляхів	Розмір заподіяної шкоди, грн.
<i>За погонний метр:</i> осушувальних каналів і дренажних систем:	170
осушувальних	
збиральних	290
магістральних	450
Протиерозійні вали	п'ятикратна вартість
лотки, канави	вартість витрат на відновлення
<i>Шляхів:</i>	
цементнобетонних	550
з щебеним покриттям	260
з гравійним покриттям	210
грунтових поліпшених	160
грунтових	110

Особливості застосування обчислення розміру збитків:

Розмір відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок знищення або пошкодження мостів, шлюзів, перепадів на осушувальних каналах, дренажних системах, річках, струмках, гірських потоках, шляхах, а також рекреаційних об'єктів та інших споруд, обчислюється у п'ятикратному розмірі вартості витрат на відновлення знищених споруд та об'єктів.

Запитання і завдання для самостійної роботи

1. Розрахувати розмір шкоди, заподіяної об'єкту природно-заповідного фонду на території Чернівецької області внаслідок: а) знищення (незаконно зрубано) 4 дерев діаметром відповідно: 5; 35 см (ялинка), 2; 42 см (горіхи); б). незаконно зрубано в грудні 1998 року; в). забруднено паливно-мастильними матеріалами 0,3га території природно-заповідного об'єкту.

2. За які порушення затверджені такси для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної природним комплексам територій та об'єктів природно-заповідного фонду юридичними і фізичними особами?

3. Які існують такси для обчислення розміру відшкодування збитків внаслідок незаконної рубки або пошкодження деревних видів рослин?

4. За якою такою обчислюється розмір відшкодування при пошкодженні дерев, що є ботанічними пам'ятками природи?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

Визначення такс для обчислення розміру збитків, заподіяних лісовому господарству

Мета роботи: практичне ознайомлення студентів з постановою Кабінету Міністрів від 5 грудня 1996 р. № 1464. Застосування такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству.

З метою посилення охорони лісів, збереження лісових ресурсів і підвищення ефективності їх використання Кабінет Міністрів України 5 грудня 1996 р. затвердив такси для обчислення розміру збитків, заподіяних лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами:

- пошкодженням дерев і чагарників до ступеня припинення і неприпинення росту;
- знищенням або пошкодженням лісових культур і молодняку природного походження та самосіву на землях, призначених для лісовідновлення;
- знищенням або пошкодженням сіянців і саджанців у лісових насадженнях та на плантаціях;
- самовільним сінокосінням, випасанням худоби;

- нищенням і пошкодженням лісгосподарських знаків, лісоосушувальних каналів, дренажних систем і шляхів;
- пошкодженням сіножатей та пасовищних угідь;
- самовільною заготівлею рослинних ресурсів на ділянках, де це заборонено чи допускається тільки за спеціальним дозволом.

1) Такса для обчислення розміру відшкодування збитків, заподіяних лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами пошкодженням дерев і чагарників до ступеня неприпинення росту.

Таблиця 3.1

Такси для обчислення розміру шкоди

Діаметр дерев у корі біля шийки кореня (см)	Розмір заподіяної шкоди у неоподатковуваних мінімумах	
	ліси першої	ліси другої
до 10,0	0,2	0,1
10,1-14,0	0,5	0,3
14,1-18,0	1,1	0,7
18,1-22,0	2,4	1,6
22,1-26,0	4,1	2,7
26,1-30,0	6,0	4,0
30,1-34,0	8,0	5,6
34,1-38,0	10,5	7,1
38,1-42,0	13,0	8,7
42,1-46,0	15,0	10,0
46,1-50,0	17,0	12,0
За кожний см діаметра понад 50	0,5	0,4
За кожний куц чагарника	0,5	0,4

За пошкодження самшиту, кипариса, айланта, платана, горіхів усіх видів, еталонних дерев і дерев на елітних лісонасінневих плантаціях, а також хвойних молодих дерев (віком до 41 року) у грудні - січні розмір стягнення обчислюється за цією таксою, збільшеною у два рази.

2) Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами знищенням або пошкодженням лісових культур, насаджень і молодяку природного походження та самосіву на

Такса для обчислення розміру шкоди

Вік знищених або пошкоджених лісових культур, насаджень і молодняка природного походження та самосіву (років)	Розмір заподіяної шкоди у неоподатковуваних мінімумах доходів громадян (за 1 га)	
	ліси першої	ліси другої
до 5	340	270
6-10	440	340

Особливості застосування обчислення розміру збитків

• У гірських лісах Карпат і Криму розмір збитків, заподіяних знищенням або пошкодженням лісових культур, насаджень і молодняка природного походження та самосіву, обчислюється за цією таксою, збільшеною у 2 рази.

• За пошкодження або знищення лісових культур, молодняка природного походження і самосіву самшиту, кипариса, айланта, платана, горіхів усіх видів розмір шкоди обчислюється за цією таксою, збільшеною у два рази.

• Розмір збитків, заподіяних лісовому господарству знищенням або пошкодженням до ступеня припинення росту лісових культур, насаджень і молодняка природного походження та самосіву віком понад 10 років, обчислюється за табл.4.1.

• Під час обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству пошкодженням лісу стічними водами, хімічними речовинами, промисловими та комунально-побутовими викидами і відходами, а також пошкодженням лісу внаслідок підпалу або порушення правил пожежної безпеки в лісах, враховуються: пошкодження лісових культур і насаджень природного походження, яке обчислюється в десятикратному розмірі діючих такс на деревину, що відпускається на пні за першим розрядом у всіх таксових поясах без застосування встановлених норм зниження такс; вартість робіт, пов'язаних з припиненням негативного впливу на насадження зазначених факторів або гасінням лісової пожежі; вартість робіт з очищення території; вартість робіт, пов'язаних з вирощуванням лісових насаджень до віку деревостанів, пошкоджених зазначеними негативними факторами.

3.Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та

Таблиця 3.3

Такси для обчислення розміру шкоди

Назва місця знаходження саджанців і сіянців	Розмір заподіяної шкоди у неоподаткованих мінімумах доходів громадян
У розсадниках (за 1 га):	360
за кожен тисячу саджанців основних лісових порід віком до 3 років	14
за кожний саджанець плодкових, декоративних і технічних порід.	0,6
На плантаціях:	
за кожний саджанець елітних насінневих	2
за кожний саджанець всіх інших насінневих.	0,6

4). Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами самовільним сінокосінням, випасанням худоби.

Таблиця 3.4

Такси для обчислення розміру шкоди

Вид завданої шкоди	Розмір заподіяної шкоди у неоподаткованих мінімумах доходів громадян
1. У разі самовільного сінокосіння (за га): на сіножаттях і пасовищних угіддях	30
на землях поза межами сіножатей і пасовищних угідь.	9
2. У разі самовільного випасання худоби (за кожен голову): на сіножаттях і пасовищних угіддях: ВРХ і коней	1,2
молодняка ВРХ, коней, дрібної худоби і кіз	0,6
на землях поза межами сіножатей і пасовищних угідь: ВРХ і коней	1,8
молодняка ВРХ, коней та дрібної худоби	0,6
кіз	1,2

У разі, коли самовільним сінокосінням і випасанням худоби знищено або пошкоджено лісові культури або самосів, розмір стягнення обчислюється одночасно за цією такою і такою наведеною у таблиці 3.1, 3.2.

5. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами знищенням і пошкодженням лісогосподарських та відмежувальних знаків.

Таблиця 3.5

Такса для обчислення розміру шкоди

Вид лісогосподарських і відмежувальних знаків	Розмір заподіяної шкоди у неоподаткованих мінімумах доходів громадян
За кожний знак: стовпи межові та квартальні, аншлаги, інші лісогосподарські знаки	22,5
стовпи візерні та господарські (на лісосіках, ділянках, призначених для лісовідновлення, сіножаттях, пасовищах, пробних площах)	6,6
шлагбауми	67,5

6. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами знищенням або пошкодженням мурашників.

Таблиця 3.6

Такса для обчислення розміру шкоди

Діаметр основи мурашника (гнізда), м	Розмір заподіяної шкоди у неоподаткованих мінімумах доходів громадян
За кожний мурашник до 1	2,2
1,1 – 1,5	3,7
1,6 – 2	6
2,1 – і більше	9

За знищення або пошкодження мурашників у лісах першої групи

розмір стягнення обчислюється за цією такою, збільшеною у 2 рази.

7. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами знищенням або пошкодженням лісоосушувальних каналів, дренажних систем та шляхів.

Таблиця 3.7

Такса для обчислення розміру шкоди

Види каналів, систем, шляхів	Розмір заподіяної шкоди у неоподаткованих мінімумах доходів громадян
<i>За погонний метр:</i> лісоосушувальних каналів і систем: осушувальних	9,8
збиральних	16,5
магістральних	25,5
<i>Шляхів:</i> цементнобетонних	31,5
з щебеним покриттям	15
з гравійним покриттям	12
грунтових поліпшених	9
грунтових	6

Шкода, заподіяна знищенням або пошкодженням мостів, шлюзів, інших інженерних споруд на лісоосушувальних каналах, дренажних системах і шляхах, а також рекреаційних об'єктів, обчислюється в п'ятикратному розмірі вартості витрат на поновлення знищених або пошкоджених споруд.

8. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами знищенням або пошкодженням сіножатей та пасовищних угідь (табл. 3.8).

9. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами незаконною рубкою дерев і чагарників до ступеня припинення росту (табл. 3.9)

Таблиця 3.8

Такса для обчислення розміру шкоди

Різновид ділянок	Розмір заподіяної шкоди у неоподаткованих мінімумах доходів громадян
<i>За кожний гектар:</i> ділянок сіяних трав, природних сіножатей, пасовищних угідь	180
ділянок для сінокосіння та випасу худоби в межах інших угідь	45

Таблиця 3.9

Такса для обчислення розміру шкоди

Діаметр дерев у корі біля шийки кореня (см)	Розмір заподіяної шкоди у неоподаткованих мінімумах доходів громадян	
	ліси першої	ліси другої
до 10,0	0,8	0,5
10,1-14,0	1,4	0,9
14,1-18,0	3,6	2,4
18,1-22,0	7,4	4,9
22,1-26,0	13,0	8,5
26,1-30,0	20,5	13,5
30,1-34,0	27,5	18,5
34,1-38,0	35,0	23,5
38,1-42,0	43,0	26,5
42,1-46,0	51,0	34,0
46,1-50,0	59,0	39,5
За кожний см діаметра понад 50	2,0	1,3
За кожний куц чагарника	2,0	1,3

За незаконну рубку самшиту, кипариса, айланта, платана, горіхів усіх видів, еталонних дерев і дерев на елітних лісонасінневих плантаціях, а також хвойних молодих дерев (віком до 41 року) у грудні - січні розмір стягнення обчислюється за цією таксою, збільшеною у три рази.

У разі привласнення буреломних, вітровальних дерев, а також самовільної рубки сухостійких дерев розмір стягнення обчислюється за цією такою, зменшеною у два рази.

10. Такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству підприємствами, установами, організаціями та громадянами самовільною заготівлею рослинних ресурсів на ділянках, де це заборонено чи допускається за спеціальним дозволом.

Таблиця 3.10

Такса для обчислення розміру шкоди

Показники	Розмір заподіяної шкоди у неоподаткованих мінімумах доходів громадян		
	Поширені види рослин, природні запаси яких необмежені	Види рослин, природні запаси яких обмежені, промислова заготівля лімітується	Рідкісні, реліктові та такі, що перебувають під загрозою знищення види рослин, заготівля яких забороняється
<i>За кілограм сировини природної вологості</i>			
1. За заготівлю сировини, технічних, лікарських видів рослин: кореневища і коріння	0,6	1,6	4,5
квіти, бруньки	0,6	1,6	2,2
кора	0,6	0,6	1,2
трава	0,6	1,2	1,6
листя	0,6	0,6	1,6
пагони		0,6	1,2
плоди		0,6	1,2
2. За заготівлю грибів		1,2	1,6
3. За заготівлю ягід	0,6	1,2	
4. За заготівлю плодів	2,2	4,1	

Розмір стягнень за самовільну заготівлю рослинних ресурсів на штучно створених плантаціях обчислюється за цією такою збільшеною вдвічі.

Запитання і завдання для самостійної роботи

1. Розрахувати розмір шкоди (збитків), заподіяної лісовому господарству внаслідок: а) пошкодження дерев і чагарників до ступеня неприпинення росту (ліси I групи Карпат) в січні 2007 року 9 дерев діаметром відповідно: 5 - 18 см (платан), 4 - 20 см; 12 кущів в чагарниках, б) знищення лісових культур (вік 7 років) на площі 0,5 га., в) пошкоджено молодняк природного походження на площі 1,2 га, г) пошкоджено хімічними речовинами 0,6 га самосіву (вік 2 роки). Вартість робіт з очищення території – 17 тис. грн., вартість вирощування лісових культур 2-річного віку - 2 тис. грн./га.

2. Які такси ви знаєте для обчислення розміру відшкодування збитків, заподіяних лісовому господарству пошкодженням дерев і чагарників до ступеня неприпинення росту ?

3. За якою такою обчислюється розмір відшкодування збитків у гірських лісах Карпат і Криму?

4. Які критерії враховуються під час обчислення розміру збитків, заподіяних лісовому господарству внаслідок підпалу або порушення правил пожежної безпеки в лісах?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

Вивчення методики розрахунку розміру відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормових викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Мета роботи: практичне вивчення студентами методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

1. Основні поняття та роз'яснення

Наднормативними викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря вважаються: викиди забруднюючих речовин, які перевищують рівень гранично допустимих або тимчасово погоджених викидів, встановлених дозволами на викид, які видані у встановленому порядку або викиди забруднюючих речовин джерелами, які не мають дозволів на викид, в тому числі і по

окремих інгредієнтах, або викиди забруднюючих речовин, що здійснюються з перевищенням граничних нормативів їх утворення і вмісту в газах, що відходять для окремих типів технологічного та іншого обладнання.

Наднормативні викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря можуть відбуватися за рахунок неефективної роботи газоочисних установок; роботи технологічного обладнання при несправних газоочисних установках або їх невикористанні; порушення технологічних режимів; невиконання у встановлені терміни заходів по досягненню нормативів гранично допустимого викиду (ГДВ); аварійних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря; залпових викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, які не передбачені технологічними регламентами виробництва; використання непроєктних сировини і палива в технологічних процесах; інших видів порушень.

При роботі кількох джерел технологічних агрегатів на одне джерело викиду забруднюючих речовин в атмосферне повітря, для якого встановлений норматив дозволеного викиду, необхідно вести контроль величини забруднюючих речовин, що утворюються і відходять від кожного технологічного агрегату, і порівнювати їх із встановленими гранично допустимими нормативами.

Факт наднормативного викиду забруднюючих речовин в атмосферне повітря встановлюється спеціалістами Державної екологічної інспекції Мінприроди України при перевірці підприємств шляхом: інструментальних методів контролю та розрахунковими методами.

Визначення наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря проводиться у відповідності з діючими вимогами відбору і аналізу проб та оформляється у встановленому порядку аналітичними службами інспекційних підрозділів Мінекоресурсів України; спеціалізованими службами інших міністерств і відомств за дорученням інспекційних підрозділів Мінприроди України та відомчими аналітичними службами підприємств, установ та організацій, дані яких зафіксовані в журналах первинної облікової документації, в робочих журналах аналітичних служб.

За результатами обстеження та інструментальних вимірів потужності викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

від джерел забруднення атмосферного повітря складається акт. Виявлені в ході перевірки факти перевищення нормативів викидів, що зафіксовані в первинній обліковій документації, також включаються до акту перевірки, який підписується спеціалістом Державної екологічної інспекції Мінприроди України та керівником підприємства. Результати інструментальних вимірів, що виконані з порушенням вимог діючих нормативних технічних документів, анулюються.

Розрахунок наднормативних викидів.

Розрахунки наднормативних викидів (M_i) в тоннах здійснюються шляхом визначення різниці між фактичними і дозволеними потужностями викидів, з урахуванням часу роботи джерела в режимі наднормативного викиду. Розрахунок виконується за формулою (1):

$$M_i = 0,0036 (V_i \cdot C_i - M_{qi}) \cdot T \quad (1),$$

де V_i - об'ємна витрата газопилового потоку на виході з джерела, $\text{м}^3/\text{с}$; C_i - середня концентрація i -тої забруднюючої речовини (із серії відібраних проб), $\text{г}/\text{м}^3$; M_{qi} - потужність дозволеного викиду i -тої забруднюючої речовини по даному джерелу, $\text{г}/\text{с}$; T - час роботи джерела в режимі наднормативного викиду, годин.

Термін роботи джерела в режимі наднормативного викиду визначається з моменту виявлення порушення до моменту його усунення, підтвердженого даними контрольної перевірки, з урахуванням фактично відпрацьованого часу. Якщо за даними вимірювань, зафіксованих в журналах первинної облікової документації підприємства, неодноразово виявлялося перевищення встановленого нормативу по даному джерелу і речовині, то термін роботи джерела в режимі наднормативного викиду береться з часу введення нормативу в дію по даному джерелу і речовині до дня контрольної перевірки, але не більше як за один астрономічний рік. Всі контрольні перевірки фактів усунення виявлених порушень роботи джерел в режимі наднормативного викиду проводяться за рахунок підприємств.

Розмір компенсації збитків, регулюючі коефіцієнти.

Розрахунок ведеться на основі розміру мінімальної заробітної

плати з урахуванням обсягів наднормативних викидів і регулюючих коефіцієнтів. Розмір компенсації збитків в одиницях національної валюти визначається за формулою (2):

$$3 = M_i \cdot 1,1 \cdot \Pi \cdot A_i \cdot K_m \cdot K_z \quad (2)$$

де 3 - розмір компенсації збитків, одиниць національної валюти; M_i - маса забруднюючої речовини, що викинута в атмосферне повітря понаднормативно, т; $1,1 \cdot \Pi$ - базова ставка компенсації збитків в частках мінімальної заробітної плати (Π) за одну тунну умовної забруднюючої речовини на момент перевірки, грн./тонну; A_i - безрозмірний показник відносної небезпечності забруднюючої речовини; K_m - коефіцієнт, що враховує територіальні соціально-екологічні особливості; K_z - коефіцієнт, що залежить від рівня забруднення атмосферного повітря населеного пункту забруднюючою речовиною.

Безрозмірний показник відносної небезпечності забруднюючої речовини (A_i) визначається із співвідношення за формулою (3):

$$A_i = i / \text{ГДК}_i \quad (3)$$

де ГДК_i - середньодобова гранично допустима концентрація або орієнтовно безпечний рівень впливу (ОБРВ) забруднюючої речовини, мг/м³.

Для речовин з ГДК більше одиниці в чисельнику вводиться поправочний коефіцієнт 10. Для речовин, по яких відсутня величина середньодобової гранично допустимої концентрації, при визначенні показника відносної небезпечності береться величина максимальної разової ГДК забруднюючої речовини в атмосферному повітрі. Для речовин, по яких відсутні величини ГДК і ОБРВ , показник відносної небезпечності A_i приймається рівним 500.

Коефіцієнт, що враховує територіальні соціально-екологічні особливості (K_m), залежить від чисельності жителів населеного пункту, його народногосподарського значення і розраховується за формулою (4):

$$K_m = K_{нас} \cdot K_f \quad (4)$$

де $K_{нас}$ - коефіцієнт, що залежить від чисельності жителів населеного пункту і визначається за табл. 5.1; K_f - коефіцієнт, що враховує народногосподарське значення населеного пункту і визначається за табл. 5.2.

Таблиця 4.1

Визначення коефіцієнта, що залежить від чисельності населення

Чисельність населення, тис. чол.	$K_{нас}$
До 100,0	1,00
100,1 - 250,0	1,20
250,1 – 500,0	1,35
500,1 – 1000,0	1,55
більше 1000	1,80

Таблиця 4.2.

Визначення коефіцієнта, що залежить від народногосподарського значення населеного пункту

Тип населеного пункту	K_f
I Організаційно-господарські та культурно-побутові центри місцевого значення з перевагою аграрно-промислових функцій (районні центри, міста, селища районного підпорядкування) та села	1,00
II Багатофункціональні центри, центри з перевагою промислових і транспортних функцій (обласні центри, міста обласного підпорядкування, великі промислові та транспортні вузли)	1,25
III Центри з перевагою рекреаційних функцій	1,65

Коефіцієнт, що залежить від рівня забруднення атмосферного повітря населеного пункту забруднюючою речовиною (K_{zi}), визначається за формулою:

$$K_{zi} = q / ГДК_{ci} \quad (5)$$

де q - середньорічна концентрація забруднюючої речовини за даними прямих інструментальних вимірювань на стаціонарних постах за попередній рік, $мг/м^3$; $ГДК_{ci}$ - середньодобова гранично допустима концентрація забруднюючої речовини, $мг/м^3$.

У випадку, коли в даному населеному пункті інструментальні

виміри концентрації даної забруднюючої речовини не виконуються, а також, коли рівні забруднення атмосферного повітря населеного пункту не перевищують ГДК, значення коефіцієнта $K_{зі}$ приймається рівним одиниці.

Приклад розрахунків розмірів компенсації збитків за наднормативні викиди.

На хімічному підприємстві м. Києва при контрольній перевірці 28 січня 2007 р. зафіксовано середню концентрацію викиду сірковуглецю $96,004 \text{ мг/м}^3$ при об'ємній витраті $191,7 \text{ м}^3/\text{с}$, що становить $18,404 \text{ г/с}$. Тимчасово погоджений викид сірковуглецю по джерелу № 18 на 2006 - 2007 рр. встановлений дозволом, становить $13,304 \text{ г/с}$. За даними журналу первинної облікової документації за формою ПОД-1 підприємства 22 листопада 2006 р. також зафіксовано перевищення встановленого нормативного викиду по даному джерелу і речовині. За фактом виявленого порушення було видано припис про його усунення в строк до 5 лютого 2007 р. В зазначений строк порушення було усунуте. За цей період джерело № 18 працювало цілодобово.

Розв'язок. Таким чином, час роботи джерела в режимі наднормативного викиду береться з часу останнього зафіксованого порушення і становить:

$$24 \text{ год.} \times 75 \text{ діб} = 1800 \text{ год.}$$

Потужність викиду сірковуглецю, що здійснювався з перевищенням тимчасово погоджених нормативів, розраховується за формулою (1) і становить:

$$M = 0,0036 (191,7 \times 0,096 - 13,304) 1800 = 33,02 \text{ т,}$$

де: $191,7$ - об'ємна витрата газоповітряної суміші, $\text{м}^3/\text{с}$; $0,096$ - середня концентрація сірковуглецю в газоповітряній суміші із серії відібраних проб, г/м^3 ; $13,304$ - тимчасово погоджений викид сірковуглецю, г/с ; 1800 - час роботи джерела з перевищенням тимчасово погодженого викиду, год.

Розмір компенсації збитків розраховується за формулою (2) і становить:

$$З = 33,02 \times 1,1 \times 17 \times 200 \times 2,25 \times 1,2 = 333435,96 \text{ грн.}$$

де: $33,02$ - маса сірковуглецю, що викинута в результаті перевищення тимчасово погодженого викиду, т; $1,1$ - базова ставка компенсації збитків в частках мінімальної заробітної плати за одну

тонну умовної забруднюючої речовини; 17 - розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян, грн.; 200 - показник відносної небезпечності сірковуглецю (A), який розраховується за формулою (3):

$$A = 1/0,005 = 200,$$

де: 0,005 - середньодобова ГДК сірковуглецю, мг/м³; 2,25 - коефіцієнт (Km), що враховує територіальні соціально-екологічні особливості м. Києва, розраховується за формулою (4):

$$Km = 1,8 \times 1,25 = 2,25,$$

де: 1,8 - коефіцієнт ($Kнас$), приймається по таблиці 5.1; 1,25 - коефіцієнт ($Kф$), приймається по таблиці 5.2; 1,2 - коефіцієнт ($Kз$), що залежить від рівня забруднення атмосфери м. Києва сірковуглецем, розраховується за формулою (5):

$$Kз = 0,006/0,005 = 1,2,$$

де: 0,006 - середньорічна концентрація сірковуглецю по м. Києву за даними стаціонарних постів спостережень 2006 р., мг/м³; 0,005 – ГДК_{сд.} сірковуглецю, мг/м³.

Запитання і завдання для самостійної роботи

1. На підприємстві м. Чернівці при перевірці 1 квітня 2006 року зафіксовано середню концентрацію викиду сірковуглецю 84,2 мг/м³ при об'ємній витраті 191,7 м³/с, що становить 18,404 г/с. Тимчасово погоджений викид сірковуглецю по джерелу №12 на 2005 - 2006 роки становить 12,206 г/с. За даними журналу первинної облікової документації за формою ПОД-1 підприємств 16 жовтня 2005 року також зафіксовано перевищення встановленого викиду по даному джерелу і речовині. За фактом виявленого порушення працівниками облекоінспекції було видано притис про його усунення в термін до 15 січня 2006 року. В зазначений термін порушення не було усунуто, джерело № 12 працювало цілодобово. Здійснити розрахунки відшкодування збитків за понаднормативні викиди.

2) Які викиди забруднюючих речовин вважаються наднормативними?

3) Як розраховуються наднормативні викиди та розмір компенсації збитків?

ПРАКТИЧНА РОБОТА №5

Визначення розміру відшкодування шкоди, заподіяної незаконним добуванням або знищенням диких звірів і птахів

Мета роботи: навчити студентів застосовувати на практиці такси для обчислення розміру відшкодування шкоди за порушення природоохоронного законодавства внаслідок незаконного добування або знищення диких звірів і птахів.

1. Такси для нарахування розміру стягнення за збитки, заподіяні лісовому господарству незаконним добуванням або знищенням диких звірів і птахів (крім видів, що занесені до Червоної книги України), їх жител, біотехнічних споруд на основі постанови Кабміну України № 621 від 8. 06. 1996 року.

Таблиця 5.1

Такси для обчислення розміру шкоди

Вид збитку	Розмір стягнення у неоподатковуваних мінімумах доходів громадян
1	2
<i>1. Незаконне добування або знищення за одну особину</i> ЗВІРІ	
Бурий ведмідь	110
Лось, олень благородний	90
Олень плямистий, лань	60
Кабан, муфлон, козуля, бобер	50
Байбак, куниця лісова і кам'яна, норка	30
Єнотовидна собака, лисиця, ондатра, нутрія добута в мисливських угіддях	20
ПТАХИ	
Лебідь-шипун і кликун, тетерук	20
Рябчик, шилодзьобка, галагаз, гуси, фазан, сіра куріпка, кеклик	10
Качки, лиска, голуби, кулики, перепілка, інші мисливські птахи	5

1	2
2. Знищення (розорення) гнізда, нори, інших жител тварин, бобрової загати	за такою на відповідний вид тварин, збільшеною у 2 р.
3. Знищення ембріонів мисливських звірів	50 % від такси на відповідний вид звіра
4. Вилучення яєць із гнізда	20 % від такси на відповідний вид птаха
5. Знищення або пошкодження біотехнічних споруд	за фактичною вартістю збільшеною в три рази

2. Такси для нарахування розмірушкоди, заподіяної територіям і об'єктам ПЗФ України внаслідок незаконного добування або знищення диких звірів і птахів, їх жител, місць перебування і розмноження (згідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 квітня 1998 р. N 521).

Таблиця 5.2

Такси для обчислення розміру шкоди

Вид порушення	Розмір стягнення у грн.
1	2
1. Незаконне добування або знищення за одну особину ЗВІРІ	
Бурий ведмідь	3000
Лось, олень благородний	2000
Олень плямистий, лань	1030
Кабан, муфлон, козуля, дика свиня	860
Лисиця, корсак	550
Куниця лісова і кам'яна, норка американська, ласка, чорний тхір	520
Ондатра, нутрія вільна	350
Заєць-русак, кролик дикий	180
Рукокрилі	143
Їжак звичайний, кріт	48
Білка	95
Ховрахи	20

1	2
Вовчок горішниковий	100
Інші вовчки	76
Сліпак звичайний	100
Мишівка лісова	30
Пацюк чорний	35
ПТАХИ	
Чапля велика біла і мала біла	665
Чапля сіра і руда	332
Лелека білий	570
Лебідь-шипун, лебідь-кликун, гуси	510
Шуліка чорний	2560
Галагаз, інші качки	180
Яструб великий	950
Яструб малий	570
Канюк звичайний	475
Дербник, кібчик, чеглок	950
Кречет, орлан-довгохвіст	2850
Тетерев	350
Рябчик, куріпка біла, куріпка сіра, кеклик, фазан звичайний	180
2. Знищення (розорення) гнізда, нори, інших жител тварин	за таксою на відповідний вид тварин, збільшеною у 2 рази
3. Знищення ембріонів ссавців	50 % від такси на відповідний вид звіра (за кожний ембріон)
4. Вилучення яєць із гнізда	30 % від такси на відповідний вид птаха (за кожне яйце)
5. Знищення або пошкодження біотехнічних споруд	за фактичною вартістю збільшеною в 3,5 рази

1. Відшкодування шкоди, заподіяної об'єктам природно-заповідного фонду в результаті незаконного використання рибних та інших водних живих ресурсів під час промислового добування, обчислюється в шестикратному розмірі відповідних нормативів плати за спеціальне використання рибних та інших водних живих ресурсів, затверджених Кабінетом Міністрів України.

2. За знищення або незаконне вилучення тварин, що знаходяться в зоологічних колекціях зоопарків, зоосадів, океанаріумів, інших установ та об'єктів ПЗФ, а також за жорстоке поводження з тваринами, яке призвело до їх загибелі, розмір відшкодування шкоди визначається трикратною сумою витрат на придбання тварин відповідних видів для поновлення колекцій. За шкоду, заподіяну жорстоким поводженням з тваринами, яке призвело до їх мучення, травмування або каліцтва, розмір відшкодування визначається півторакратною сумою витрат на придбання тварин відповідних видів.

3. Такса для обчислення розміру компенсації за шкоду, заподіяну незаконним добуванням або знищенням тварин з числа видів, занесених до Червоної книги України. Згідно до постанови Кабінету Міністрів України від 1 червня 1993 р. N 399 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16 березня 1999 р. N 398)

Таблиця 5.3

Такса для обчислення розміру шкоди

Вид тварин та їх категорія	Розмір компенсації за категоріями тварин (у гривнях за один екземпляр)				
	I	II	III	IV	V
1	2	3	4	5	6
<i>Ряд Осетроподібні</i> : білуга (II), шип (I), стерлядь (II), осетер атлантичний (I)	1500	1200			
<i>Ряд Лососеподібні</i> : лосось (I), харіус європейський (II), умбра (II)	340	34			
вирезуб (I), ялець (II), пічкур (III), марена дніпровська (II), марена кримська (III), шемая дунайська (IV)	340	50	200	40	
<i>Ряд Окунеподібні</i> : судак морський (I), чоп (III), йорж смугастий (II), лаврак губатий (IV)	170	85	60	50	
<i>Ряди Веслоногі, Журавлеподібні</i> : пелікан	1500	1000			

Продовження таблиці 5.3

1	2	3	4	5	6
рожевий та кучерявий (II), журавель сірий (II), дрофа (II), журавель степовий (I), хохітва (I)					
<i>Ряди Лелекоподібні, Гусеподібні:</i> лелека чорний (II), лебідь малий (III)		1100	900		
баклан довгоносий і малий (II), жовта чапля (II), колпиця (II), коровайка (II)		500			
<i>Ряд Соколоподібні:</i> гриф чорний (III), шуліка рудий (I), орлан-білохвіст (II), стервятник (I), орел степовий (I), орел-карлик (I), сип білоголовий (II), могильник (II), балобан (III)	3000	2800	2500		
скопа (III), лунь польовий і степовий (I), яструб-тювик (IV), змієїд (III), підорлик великий і малий (III), боривітер степовий (II), пугач (II)	2000	1800	1400	1200	
<i>Ряди Гусеподібні, Куроподібні, Совоподібні:</i> огар (II), чернь білоока (II), гага звичайна (III), крохаль довго-носий (II), савка (IV), глухар (II), сич волохатий (IV), сова довгохвоста (IV), сова бородата (III), сипуха (II)		600	500	450	
<i>Ряд Комаходіні:</i> їжак вухатий (III), хохуля звичайна (I)	300		150		

1	2	3	4	5	6
<i>Ряди Комахоїдні, Гризуни:</i> бурузубка альпійська (IV), кутора мала (III), сліпак буковинський подільський (III), сліпак білозубий і піщаний (II), снігова і водяна полівка мала (III)		50	40	35	
<i>Ряд Рукокрилі:</i> підковоніс малий і великий (II), нічниця Бехштейна, Натгерера (III), ставка, триколірна (III), довгокрил звичайний (II), шир-ковух європейський (III), вечірниця мала і велетенська (III), нетопир сере- дземноморський і кожанковидний (III)		200	180		
<i>Ряди Гризуни, Зайцеподібні:</i> ховрах європейський (I), садовий вовчок (IV), мишівка степова (III), тушканчик великий (II), заєць білий (I)	150	250	200	180	
<i>Ряд Хижі звірі:</i> горностай (IV), тхір степовий (III)			255	170	
норка європ. (II), перев'язка звич. (II)		680			
видра річкова (II), рись звичайна (II)		2500			
борсук (II), кіт лісовий (I)	1700	1000			
тюлень-монах середземноморський (I)	3400				
<i>Ряд Китоподібні:</i> афаліна чорномо-рська (III), азовка (I), білобочка чорноморська (IV)	2550		2200	1900	
<i>Ряд Парнокопитні:</i> зубр (V)					1500

1. I категорія - зникаючі: види, що знаходяться під загрозою зникнення і збереження яких є малоімовірним, якщо продовжиться згубна дія факторів;

II категорія - вразливі: види, які у найближчому майбутньому можуть бути віднесені до категорії "зникаючих", якщо продовжиться дія факторів;

III категорія - рідкісні: види, популяції яких невеликі і які у даний час не належать до категорії "зникаючих" чи "вразливих", хоча їм і загрожує небезпека;

IV категорія - невизначені: види, про які відомо, що вони належать до категорії "зникаючих", "вразливих" чи "рідкісних", однак достовірна інформація, яка б давала змогу визначити, до якої із зазначених категорій вони належать, - відсутня; недостатньо відомі: види, які можна було б віднести до однієї з вищеперелічених категорій, однак у зв'язку з відсутністю достовірної інформації питання залишається невизначеним;

V категорія - відновлені: види, популяції яких завдяки вжитим заходам щодо їх охорони не викликають стурбованості, однак не підлягають використанню і потребують постійного контролю.

2. За кожне знищене чи пошкоджене гніздо, нору, інше житло тварин з числа видів, занесених до Червоної книги України, сума компенсації становить трикратний розмір такси за даний вид тварин. За кожне вилучене яйце, а також за кожний ембріон у незаконно здобутій хребтній тварині сума компенсації становить 50 відсотків такси за даний вид тварин.

За шкоду, заподіяну незаконною заготівлею ікри осетрових і лососевих риб з числа видів, занесених до Червоної книги України, стягується сума у розмірі двадцятикратної вартості заготовленої ікри, згідно з діючими роздрібними цінами на ікру вищого сорту.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Положення про Міністерство охорони навколишнього природного середовища України: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2006 року №1524 // Офіційний вісник України. – 2006;
2. Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 1999 року №559 // Офіційний вісник України. – 1999 р. – №14, ст.579;
3. Внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України № 559 від 8 квітня 1999 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 р. №1787 // Офіційний вісник України. – К., 2001 р.
 4. Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної природним комплексам територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.04.1998 р. № 521 // Офіційний вісник України. – 1998 р.;
 5. Нарахування майнових стягнень за порушення правил відпуску деревини на пні під час здійснення лісогосподарських заходів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: Постанова Кабміну України від 16.03.1993 р. № 188 // Офіційний вісник України. – 1993 р.;
 6. Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 1996 р. № 1464 // Офіційний вісник України. – 1996 р.;
 7. Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної незаконним добуванням або знищенням тварин з числа видів, занесених до Червоної книги України: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 1993 р. N 399 // Офіційний вісник України. – 1993 р.;
 8. Внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 червня 1993 р. N 399: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 березня 1999 р. N 398 // Офіційний вісник України. – 1999 р.